

Takstspørgsmaalet, at i den Henseende var Udvalget naaet temmelig nær til, hvad Regeringen havde foreslået, og jeg kan ikke andet end give ham Ret i, at især naar man tager i Betragtning, hvor afvigende Opfattelserne fra først af vare inden for Udvalget, maa man siges at have nærmet sig ret betydeligt til Regeringens Forslag. Naar jeg dog i Forening med et andet Medlem (Naberg) har taget Standpunkt imod de Endringsforslag, der ogsaa her ere stillede, kunde det synes at være et Tegns paa Umedgørlighed, og da jeg tror, at ikke blot jeg, men ogsaa det ærede Medlem, i hvis Navn jeg tillige taler, ellers ere meget tilbøjelige til at søge at nærme os divergerende Opfattelser, skulder jeg at motivere, hvorfor vi ikke have kunnet gøre det her. Det ligger først og fremmest i, at hvad der har været Tale om, har kun været enten forøgede Ydeller eller lavere Takster, og da vi mene, at Regeringen allerede i, hvad den har foreslået, nærmest er gaaet for vidt i saa Henseende, have vi maattet absolut være utilbøjelige til paa noget Punkt at gaa videre. Af Takstansættelserne afhænger jo selvfølgelig baade den Rytte, Banerne gøre, og det Udbytte, de give Staten, og at fastslaa dem ved Lov er straks en betænkelig Sag, thi det Grundlag, hvorfra de maa bestemmes, er og maa være variabelt. Har man en skyldt Statskasse, og lægger man stor Vægt paa de indirekte Fordele, det kan have i større eller mindre Grad at borteliminere Afstandene i Landet, kan man jo endogsaa komme saa vidt, at man betragter det som en Borgerret at rejse frit eller, før at være mindre utopisk, at man kan sige, at Staten har Raad til kun at forlange en Dækning af sine Omkostninger, derimod ikke at tage noget Udbytte af de Kapitaler, den har nedlagt i Banerne. Det er den ene Betragtning, der kan lægges til Grund. Den anden Betragtning er den, at man ønsker Banerne for et Aktiv, hvor Driften skal være saaledes, at man faar det størst mulige Overflud, og at man saa bag efter lader Statsmyndighederne afgøre, hvorledes Overfluddet skal bruges. Hvad der nu har været det bestemmende ved Fastsættelsen af Taksterne i Regeringens Forslag, er ikke rigtig godt at se. Der har sikkert været noget af begge Betragtninger. Jeg tror dog, at man tager absolut fejl, naar man mener, at Regeringen har sagt: Vi ville ikke have mere end halvt Udbytte, ikke mere end 2 pCt. Jeg tror snarere, at Grundlaget for Regeringen har været, at den har sagt: Vi ville i det store og hele tilstræbe at faa saa meget ud af Banerne som muligt, og som Grundlag for

lovbundne Takster mener jeg ogsaa, at dette absolut maa være det rigtige med vor nu-gældende Samfundsordning. Thi det er klart, at Opfattelsen af, hvorvidt man skal have særlig lave eller særlig høje Takster af Hensyn til Befolkningen i al Almindelighed, vil vækse ikke saa lidt. Det er imidlertid nu ikke nok, at man kommer paa det rene med, paa hvilket Grundlag Taksterne skulle bygges, for at bestemme den rette Takst, fordi man ikke paa Forhaand kan vide, hvorvidt en Takstforandring vil føre til det, man tilstræber, idet det nu en Gang er saa, at en Takstnedsættelse kan bethde et direkte Tab for Statskassen akkurat af samme Størrelse, som Nedsættelsen udgør — og om nogle af Forslagene gælder dette — men den kan selvfølgelig ogsaa bethde ikke blot Dækning af Omkostningerne, men et forøget Nettooversflud, for saa vidt en forøget Trafik kan betale mere, end Takstnedsættelsen koster. Derfor er der ingen Tvivl om, at over for en større Takstforandring maa man gaa ud fra, at den til enhver Tid maa have noget af et Forsøg i sig. Det maa derfor ikke være alt for vanskeligt at kunne gaa tilbage, hvis den viser sig forfejlet. Det er derfor sikkert alle Begjere en farlig Sag, at gaa til meget lave Takster, fastsatte ved Lov; men det er utvivlsomt ikke mindst farligt i vort Land. Vi vide dog, at vi ere noksomme enige om at ønske en Skolelov, men Spørgsmaalet er, om vi saa den. Der er i Befolkningen efterhaanden et stort Dunst om, at det kunde være godt at faa en Meterlov, men dog kan den lade vente længe paa sig. Vi have nu i 20 Aar været klare over, at en Soldatreform var ønskelig, men hvor langt ere vi komne med den, og naar faa vi den? Særlig vil det dog altid være meget vanskeligt, naar vi have faaet en ved Lov bunden Takst, da at faa en Forandring, der har det allermindeste i Retning af højere Takster. Det vil være noget, der er saa let at rejse en Agitation imod, at det vil være vanskeligt at faa Rigsdagen til at enes derom. Det er denne Grundbetragtning, som gør, at det Mindretal, hvortil jeg hører, har været betænkelig ved dels at gaa til alt for detaillerede Takster og dels at gaa videre i Retning af lave Maksimumstakster. Inden jeg gaar over til de enkelte Forslag, vil jeg endnu gøre en almindelig Betragtning gældende over for et Spørgsmaal, der ogsaa har været meget drøftet inden for Udvalget, men som ganske vist kun i ringe Grad har faaet sit Udtryk i Endringsforslag. Men da den ærede Ordfører i sit Indledningsforedrag udtalte en Forventning om, at Administrationen vilde tage Hensyn ogsaa til